

Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Gençlik Liderliğine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma

The Effect of Five Factor Personality Traits on Youth Leadership: A Study on University Students

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nihan ARIBAŞ¹, Dr. Öğr. Üyesi Yavuz Sezer OĞUZHAN²

Öz

Bu bağlamda bu çalışmada üniversite öğrencilerinin 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerindeki etkilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda üniversite öğrencileri üzerinde ampirik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada, nicel veri toplama tekniklerinden anket tekniğinden yararlanılmıştır. Örneklem üzerinden elde edilen veriler, SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özelliklerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 405 kişiden oluşmaktadır. Ayrıca araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik Bilgi Formu, 5 Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Gençlik Liderlik Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, 5 faktör kişilik özellikleri ile gençlik liderlik özellikleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu ortaya konulmuştur. Yapılan regresyon analizine göre ise dışadönüklük, uyumluluk ve gelişime açıklık 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin bulunduğu ortaya konmuştur. Bu araştırma, ölçek uygulaması ile nicel yöntemle yapıldığı için başka araştırmacıların farklı yöntem veya uygulamalarla literatüre katıklar sunacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, araştırma örnek oluşturması açısından da önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kişilik, kişilik özellikleri, liderlik, gençlik liderlik

Makale Türü: Araştırma

Abstract

In this context, in this study, it's aimed to determine the effects of university students' 5-factor personality traits on youth leadership traits were tried to be determined. For this purpose, an empirical research was conducted on university students. Questionnaire technique, which is one of the quantitative data collection techniques, was used in the research. The data obtained from the sample were analyzed with the SPSS (Statistical Package for Social Sciences) package program. This research was conducted to determine the effect of university students' five-factor personality traits on youth leadership characteristics. The sample of the study consists of 405 people. In addition, demographic Information Form, 5 Factor Personality Traits Scale and Youth Leadership Traits Scale were used as data collection tools in the research. According to the results of the research, it has been revealed that there is a positive and significant relationship between the 5-factor personality traits and the youth leadership traits. According to the results of the regression analysis, it was revealed that the 5-factor personality traits of extraversion, agreeableness and openness to experience have a positive and significant effect on youth leadership. Since this research was conducted with a quantitative method with a questionnaire, it is thought that other researchers will contribute to the literature with different methods or applications. In this context, the research is considered important in terms of setting an example.

Keywords: Personality, personality traits, leadership, youth leadership

Paper Type: Research

¹Aksaray Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, nihan_dinc85@hotmail.com

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Gelibolu Piri Reis Meslek Yüksekokulu, ysezer.oguzhan@comu.edu.tr

Atf için (to cite): Arıbaş, A. N. ve Oğuzhan, Y. S. (2023). Beş faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderliğine etkisi: Üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(4), 1420-1437.

Giriş

Gündelik yaşamda “kişilik” sözcüğü sıkça kullanılsa da bilim insanları sabit bir tanım üzerinde birleşmemişlerdir. Kişilik birçok bilim insanı tarafından kalıplaştırılmış ve bu doğrultuda tanımlanmıştır. Ewen’a göre (2010, s.71) kişilik, davranışların önemi ve istikrarlılığını ifade etmekte ve insanın ortaya çıkardığı ya da çıkarmadığı, bilerek ya da bilmeyerek yansıttığı özelliklerin tümünü içermektedir. İnsanın günlük yaşamdaki karakterini betimleyen (Jusuf, 2018, s. 46) kişiliği Allport (1937, s.109), insanın çevreye uyumunda psikofizik sisteminin aktif olmasıyla ilişkilendirmiş ve Chen (2008, s. 579) de bu özelliğe dinamik ve tutarlı olma özelliklerini ilave etmiştir. Genel tanımıyla kişilik; insanın olaylara, durumlara karşı göstermiş olduğu reaksiyonlarla birlikte duygu ve düşünceleri de kapsayan bütüncül bir yapıyı sembolize etmektedir (Schermerhorn, Hunt ve Osborn, 1997, s. 101). Kişilik kavramının ortaya çıkışı ve gelişiminde farklı alanlardan çeşitli bilim insanlarının değişik faktörleri ele aldığı anlaşılmakta ve genel olarak kişiliği biyoloji, aile, sosyo-kültürel yapı, coğrafya ve fizik faktörlerinin etkilediği görülmektedir (Tekin, Turan, Özmen, Turhan ve Kökçü, 2012, s. 4614). Bu tanımlar ışığında, kişiliği etkileyebilecek faktörler; içsel faktörler ve dışsal faktörler şeklinde kategorize edilebilir. İçsel faktörler, insanın biyolojik ve fiziksel özellikleri olarak ele alınabilmektedir. Bireyin genetik özellikleri olarak da literatürde karşımıza çıkan biyolojik özellikte insanlar, ebeveynler veya kan bağı olan daha gerideki neslin temsilcilerinin özelliklerini taşıyabilmektedirler. Ruhsal olarak somut bir kesinlik olmasa da fiziksel olarak bu benzerlikler karşımıza çıkmaktadır. Zira insanın kalıtsal özellikleri, fiziksel yapılarına etki etmektedir. Fiziksel yapılarından dolayı insanların psikolojileri şekillenmekte ve bundan dolayı da davranışlar meydana gelmektedir. Bu realite ışığında da Özkalp ve Kırel (2013, s. 72), bu faktörlerin insanın kişilik özelliklerini dolaylı şekilde etkilediğini ifade etmektedirler. Sosyal bir varlık olan insanın ailesi ve çevresiyle kurduğu ilişki ve iletişim de davranışlarını yönlendirmektedir. Sosyal çevrenin bir parçası olan insan; ailesel, kültürel, dinsel, ulusal ve uluslararası çevrenin bir unsuru olarak yaşamını idame ettirmektedir. Bu faktörlerden sıyrılmamanın olanak dahilinde olmaması da davranışları oluşturmaktadır.

Lider, ekip oluşturabilme, planları anlama ve planı gerçekleştirecek kişileri plana yönlendirme görevini üstlenmektedir (Răducan ve Răducan, 2014, s. 810). Gençlerin liderlik becerilerinin geliştirilmesi, farklı sorunları çözmeye ve dolayısıyla hayata daha rahat hazırlanmalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda üniversite gençliğinin liderlik özelliklerini geliştirmeye yönelik programlara katılması gelişimleri için faydalı olmaktadır (Cansoy, 2017, s. 67). Bunun yanı sıra ülkelerin geleceğinin temelini inşa etmekte olan gençlerin ve özellikle üniversite öğrencilerinin liderlik özelliği taşımaları oldukça önemlidir. Liderlik, izleyicilere yol göstermek, rehberlik etmek ve sorunların çözümünde risk alarak, izleyicilerle beraber çözüm yolları aramaktır. Şüphesiz ki liderlerin bulunduğu örgütlerde işler daha kolay ve sağlam adımlarla ilerlemektedir. Bu nedenle günümüz gençliğinden beklenen bir özellik olan liderlik kavramı büyük önem taşımaktadır. Gençlik liderlik özelliği taşıyan gençlerin iş ve normal yaşamlarında daha başarılı bir profil çizmeleri ve dolayısıyla bu özellikleri taşıyanların kişilik özelliklerinin liderliğe yatkın olması beklenmektedir.

1. Beş Faktör Kişilik Özellikleri

Kişilik, tartışılması hiçbir zaman bitmeyecek olan ilginç bir konudur (Jusuf, 2018, s. 46). İnsanın davranış, tutum ve bilişselliğini etkileyen (Gupta ve Gupta, 2020, s. 3104) kişilik kavramı farklı bilim insanlarınca farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bununla birlikte kişilik ile ilgili çeşitli kuramlar da bu farklılıkların yansıması olarak literatürde yer almaktadır. McCrae (2018, s. 5), klinik ortamlarındaki verilerden yola çıkan diğer kişilik kuramlarının aksine beş faktör kişilik kuramının bireyin özellikleri ve bu özelliklerin işleyişine odaklandığını ifade etmektedir. Beş faktör kişilik özellikleri, literatürde kendine yirminci yüzyılın başlarında yer bulmuş (Jia, 2008, s. 31) ve ilk kez Allport ve Odbert tarafından 1936’da gündeme getirilmiştir.

Kişilik konusunda araştırma yapan bilim insanlarının en çok rağbet gösterdikleri model beş faktör kişilik özellikleridir (Goldberg, 1993, s. 29). Bireyler arasında farklılıkları ortaya koyan; dışadönüklük, uyumluluk, öz disiplin (sorumluluk, tedbirlilik), nevroitiklik (duygusal dengesizlik) ve gelişime açıklık kavramları beş faktör kişilik özelliklerinin boyutları olarak karşımıza çıkmaktadır (McCrae ve Costa, 1985, s. 710; McCrae ve John, 1992, s. 175).

Dışadönüklük: Dışadönük insanlar, dış çevre ile iletişim ve ilişkide başarılı ve istekli, dinamik ve açık olma özelliklerine sahiptirler. Dışadönük insanlar, iletişim kurma konusunda başarılı oldukları ve ilişkiler kurmaya da açık oldukları için kendileri ile rahat ilişki ve iletişim kurulabilmektedir. Ayrıca Johnson ve Ostendorf (1993, s. 563), dışadönük insanların arkadaş canlısı ve neşeli olduklarını söylemektedirler.

Uyumluluk: Uyumlu insanlar; nezaket sahibi, esnek, rekabet etmek yerine ekip çalışmasını tercih eden, sevecen ve dost canlısı özellik taşımaktadır (Moody, 2007, s. 114). Bunun yanında Norman (1963) ve Goldberg (1990, s. 1218) ise bu tarz insanların aynı zamanda sempatik ve cömert olduklarını ifade etmektedirler. Grup çalışmalarına daha yatkın oldukları için uyumlu insanların hoşgörü düzeylerinin oldukça yüksek olması beklenmektedir.

Öz Disiplin: Judge, Bono, Ilies ve Gerhardt (2002) öz disiplin sahibi insanların güvenilir, duyarlı, düzenli ve planlı davranışlar sergilediklerini ifade etmektedirler. Bu özelliklerle beraber öz disiplin sahibi insanlar; görevlerinin bilincinde olan, yetenekli, ölçülü ve azimli kimselerdir (Costa, McCrae ve Dye, 1991, s. 889; McCrae ve John, 1992, s. 176).

Nevrotiklik: Nevrotiklik durumunu yani duygusal dengesini koruyabilen insanların stresle mücadele edebilme ve öfkesini kontrol altına alabilme yetenekleri bulunmaktadır (Parks-Leduc, Feldman ve Bardi, 2015, s. 7). Bu dengeyi kurabilen insanların öz güven sahibi, sakin, geçimli, yoğun tepki göstermeyen, endişe taşımayan ve pozitif duygular yaşamaya gayret eden özellikler sergiledikleri bilinmektedir (Costa, Busch, Zonderman ve McCrae, 1986, s. 641; Costa vd., 1991, s. 889; Hammond, 2001, s. 154; McCrae ve Costa, 2003, s. 77).

Gelişime Açıklık: Bazı bilim insanları tarafından bu boyut, “zekâ” ve “kültür” olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, beş faktör kişilik özelliği arasında en az ortak noktaya sahip olan boyut gelişime açıklık boyutudur (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002, s. 23). Gelişime açık olan insanlarda analitik düşünme, güçlü ve zengin hayal kurma, gelenekselliği reddederek açık fikirliliği savunma, çevresindeki gelişmeleri merak etme, yaratıcı, liberal ve sanata meyilli olma özellikleri bulunmaktadır (Zel, 2006, s. 85).

2. Gençlik Liderliği

İnsanlık tarihi ile başlayan sosyalleşme sürecinde liderlik daima var olmuştur. Bu doğrultuda Cooley (1922), liderliği sosyal olayların temeline oturtmuş ve onu sosyalliğin özü olarak nitelendirmiştir. Çünkü liderlik; lider, takipçi ve koşulların oluşturduğu üç temel faktöre dayanmakta (Barnard, 1948) ve ortak bir vizyon oluşturmakla beraber takipçilerine güven ortamı yaratarak ortak hedeflere ulaşılmasını sağlamaktadır. Liderler, takipçilerini yönlendirmekte, motive etmekte ve onların gereksinimlerini gidermektedirler (Bass, 1960). Zira liderliğin doğasında, olabileceklerden korunmak ve bilinmeyenlere cevap verebilmek için sağlam bir planlama ve örgütlenme sistemi oluşturmak ve uygulamak bulunmaktadır. Liderliğin öneminin anlaşılmasıyla beraber liderlik ile ilgili birçok araştırma yapılmış ve birbirinden farklı liderlik çeşitleri literatürde kendilerine yer bulmuştur. Bu liderlik çeşitlerinden biri de gençlik liderliktir.

Çağdaş liderlik yaklaşımlarından biri olan gençlik liderliğin önemi “genç” faktörünün önemine dayanmaktadır. Gençler, ülkelerinin geleceğini belirleyecek yaş grubunda oldukları için sergileyecekleri davranışlara büyük anlamlar yüklenmiştir. Bu doğrultuda Surji (2015, s. 160) ve Heifetz’a göre (2006, s. 2), gençlerin toplumlarında istekli ve yetenekli olmaları ve olumlu farklar ortaya koyacak olmaları gençlik liderlik araştırmalarının öneminin anlaşılmasını sağlamaktadır. Gençlik liderliğin temel özellikleri; problem çözme, yazılı ve sözlü iletişim,

karar verme, hedef koyma, bireysel ve grupsal değerlerin farkında olma, motivasyon, risk alma, model olma, kontrol ve otokontrol, duygusal zeka, stres yönetimi, sosyal ve ahlaki açıdan sorumluluk sahibi olma, bağlılık, çatışma yönetimi, öz düzenleme, kendini tanıma, eleştirel düşünme, risk alma, olumlu değişim, organize olma, değerlendirme yapma, paylaşma, planlama, arabuluculuk, bir işi başlatma ve sonlandırma şeklinde sıralanabilmektedir (Cansoy ve Turan, 2016, s. 21; Drum, 1988, 13).

Ortak amaç ve hedeflere ulaşabilmek için ekip halinde çalışma ve gençlerin liderlik etmesine odaklanan (Day, 2000, s. 591) gençlik liderlik; kabiliyet ve yetenek sahibi olma bileşenleriyle açıklanmaktadır (MacNeil, 2006, s. 30). Tüm liderlerde bulunan söz konusu özelliklerin gençlik liderlik bileşenleri olarak literatürde yer alması liderlik sürecini gençlerin yürütmesi ile farklılık göstermektedir. Bir işi yapabilme becerileri, bunu yaparken bilgi sahibi olmaları ve diğerlerinden (takipçi) farklı ve işe yarar yetenekler sergilemeleri genç birini lider yapan faktörler olarak değerlendirilmektedir.

3. Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Gençlik Liderlik İlişkisi

Judge ve Bono'nun (2000) çalışmalarının sonuçlarına göre; kişilik özelliklerinden olan dışadönüklük, uyumluluk ve gelişime açıklık, liderlik ile pozitif yönde anlamlı ilişkili şeklinde bulunmuştur. Bu bulgulara göre insanın dışadönüklük, uyumluluk ve gelişime açık olma gibi davranış özellikleri ne kadar fazla ise liderlik özellikleri de o kadar fazladır. Kurtulmuş, Katrinli ve Katrinli'nin (2019) çalışmasında liderlerin belirli davranışlarının farklı performans özelliklerine dönüştüğü ve ayrıca 5 faktör kişilik özelliklerinin insanların karakterini açıklamada en doğru yaklaşım olduğu konusunda bir fikir birliği bulunduğu belirtilmektedir. Tatlıoğlu'nun (2014) üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışma, üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre 5 faktör kişilik özelliklerinin alt boyutlarından olan dışadönüklük, gelişime açıklık, yumuşak başlılık ve öz disiplin puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığını ancak nevrozizmde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermektedir. Ayrıca dışadönüklük ve gelişime açıklık alt boyutları, sınıf değişkeni açısından ele alındığında, dördüncü sınıfların anlamlı düzeyde farklılaştığı ve öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, aile yapısı ve aile geliri değişkenleri açısından nevrozizm, gelişime açıklık, yumuşak başlılık ve öz disiplin puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak öz disiplin alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığı anlaşılmıştır. Aile yapısı bağlamında ise dışadönüklük ve gelişime açıklık bakımından geniş ailede yaşayanların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Problemi, Türü ve Amacı

Araştırmanın problemi üniversite öğrencilerinin 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderliğine üzerindeki etkisinin belirlenmesidir. Araştırmanın alt problemi ise; 5 faktör kişilik özellikleri ve gençlik liderlik özellikleri değişkenlerinin demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, sınıf, okunan bölüm, mezun olunan lise, bölüme isteyerek gelme, okunan bölümün kişiliğe uygun olup olmama durumu, arkadaş ilişkileri, aile içi ilişkiler, aile tipi, anne ve baba yaklaşımı) bakımından istatistiksel açıdan farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir. Nicel olarak yapılan araştırma iki değişken arasındaki ilişkiyi belirlemede kullanılan ilişkisel tarama modeli ile kurgulanmıştır. Bu çalışmada 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özelliklerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

4.2. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada, üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine göre 5 faktör kişilik özellikleri ve gençlik liderliği arasındaki ilişki ve 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderliği üzerindeki etkisi incelenmiştir. Gençlik liderlik ve alt boyutları bağımlı değişken olarak; 5 faktör kişilik özellikleri ise bağımsız değişken olarak ele alınmıştır.

H1: Üniversite öğrencilerinin 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı ve pozitif etkisi vardır.

H1a: Üniversite öğrencilerinin dışadönüklük kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H1b: Üniversite öğrencilerinin uyumluluk kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H1c: Üniversite öğrencilerinin öz disiplin kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H1d: Üniversite öğrencilerinin nevrozizm kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H1e: Üniversite öğrencilerinin gelişime açıklık kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H2: Üniversite öğrencilerinin mücadele isteği ve hedef koyma gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H3: Üniversite öğrencilerinin iletişim gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H4: Üniversite öğrencilerinin grup becerileri gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H5: Üniversite öğrencilerinin güven duyma ve güvenilir olma gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H6: Üniversite öğrencilerinin karar verme gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H7: Üniversite öğrencilerinin problem çözme gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

H8: Üniversite öğrencilerinin öz disiplin gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı, pozitif etkisi vardır.

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu ön lisans programlarında eğitim gören 500 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, anketi yanıtlamayı kabul eden 405 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Verilerin toplandığı tarihlerde araştırmaya katılma konusunda gönüllü olup, ölçekleri eksiksiz dolduran öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel'in (2014) yapmış oldukları çalışmada, 500.000 kişilik bir evrenin temsil edilebilmesi için, 0,05 anlamlılık düzeyi için 665 kişiden oluşan bir örneklem büyüklüğünün; 0,01 anlamlılık düzeyi için ise 384 kişilik bir örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Sosyal Bilimler alanında, normal dağılımı temsil etmesi söz konusu olan bir örneklemin 300-400 kişi civarında olmasının ve 100 kişinin altında olmamasının yeterli olduğu kabul edilmektedir (Karasar, 2005, s. 211).

4.4. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda verilerin toplanması aşamasında teknik olarak anket kullanılması tercih edilmiştir. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Öğrenci Bilgi Formu, 5 Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Gençlik Liderlik Özellikleri Ölçeği olmak üzere 3 kısımdan oluşmaktadır. Öğrenci Bilgi Formu; öğrencilerin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerinin belirlendiği 12 sorudan oluşmaktadır. 5 Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği: Ölçek John vd. (1991) tarafından geliştirilmiş olup 5 alt boyuttan

oluşmaktadır. “Dışadönüklük” alt ölçeğinde 8, “Uyumluluk” alt ölçeğinde 9, “Öz disiplin” alt ölçeğinde 9, “Nevrotizm” alt ölçeğinde 8 ve “Gelişime Açıklık” alt ölçeğinde 10 madde olmak üzere 44 maddeden oluşmakta ve 2., 6., 8., 9., 12., 18., 21., 23., 24., 27., 31., 34., 37., 41. ve 43.maddeler tersten puanlanmaktadır (John ve Srivastava, 1999). Alt ölçeklerin madde numaraları şöyledir: Dışa Dönüklük maddeleri; 1 – 6 – 11 – 16 – 21 – 26 – 31 – 36; Öz Disiplin maddeleri, 3 – 8 – 13- 18 – 23 – 28 – 33 – 38 – 43; Uyumluluk maddeleri; 2 – 7 – 12 – 17 – 22 – 27 – 32 – 37 – 42; Nevrotiklik maddeleri; 4 – 9 – 14 – 19 – 24 – 29 – 34 – 39; Gelişime Açıklık maddeleri; 5 – 10 – 15 – 20 – 25 – 30 – 35 – 40 – 41 – 44’tür. Her bir alt ölçekten alınan yüksek puanlar, bu boyuttaki kişilik özelliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Sümer ve Sümer, 2005).

Gençlik Liderlik Ölçeği V3 5’li likert tipi ve 40 maddeden oluşmakta olan ölçeğin yapı geçerliliği Cansoy (2015) tarafından yapılmış olup, ölçek 7 alt boyut içermektedir. Bu boyutlar sırasıyla mücadele isteği ve hedef koyma, iletişim kurabilme, grup becerileri, güven duyma ve güvenilir olma, karar verme becerileri, problem çözme becerileri ve mesuliyet ve sorumluluk olarak belirlenmiştir. Alt ölçeklerin madde sayıları sırasıyla; 7,7,7,6,4,4 ve 5’tir. Ölçeğin puanlanması ise; hiçbiri (1,00-1,80), nadir olarak (1,81-2,60), bazen (2,61-3,40), çoğunlukla (3,41-4,20), her zaman (4,21-5,00) biçiminde değerlendirilmektedir (Cansoy, 2015). Araştırmadan sağlanan verilerin analizi SPSS 24 programı ile sağlanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğuna bakmak için normallik varsayımının sağlanması gerekmektedir. Sosyal bilimlerde normallik varsayımının sağlanması için koşul, değişkenlerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin -1,50 ile +1,50 ara değerinde olmasıdır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Yapılan test sonucunda örneklemin normal dağılıma uygun olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Verilerin değerlendirilmesinde ise yüzde, toplam puan, ortalama, bağımsız örneklem T Testi, ANOVA testi; ilişki ve etkilerin belirlenmesi için ise Korelasyon analizi ve Regresyon analizi kullanılmıştır. 5 Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeğinin güvenilirliği .75 ve Gençlik Liderlik Ölçeğinin güvenilirliği ise .94’tür.

Ölçeklerin yapı geçerliliklerini test etmek için ise Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Araştırmada, yabancı literatürdeki çalışmalardan Türkçeye çevrilmiş, geçerliliği ve güvenilirliği Türkiye’de test edilmiş ölçekler katılımcılara uygulanacak şekilde uyarlandığından ölçeklerin yapı geçerliliklerini test etmek ve faktör yapılarını belirlemek için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılması uygun görülmüştür (Büyüköztürk, 2002: 472; Yaşlıoğlu, 2017, s. 75). Açıklayıcı Faktör Analizi bulguları Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Açıklayıcı faktör analizi

Ölçekler	Boyutlar	Faktör dağılımı (min-max)	Varyanslı Birikimli (%)	KMO	p
5 faktör kişilik özellikleri	Dışadönüklük	0,551-0,600	43,384	0,852	0,000
	Sorumluluk	0,529-0,691			
	Uyumluluk	0,432-0,688			
	Nevrotiklik	0,474-0,734			
	Deneyime açıklık	0,482-0,670			
Gençlik Liderlik	Mücadele isteği ve hedef koyma	0,495-0,795	63,140	0,937	0,000
	İletişim	0,491-0,779			
	Grup becerileri	0,407-0,652			
	Güven duyma ve güvenilir olma	0,480-0,696			
	Karar verme becerileri	0,560-0,727			
	Problem çözme becerileri	0,629-0,744			
	Mesuliyet ve sorumluluk	0,549-0,799			

Tablo 1’deki Açıklayıcı Faktör Analizi bulguları incelendiğinde ölçeklerin KMO değerlerinin 0.5 düzeyinin bir hayli üzerinde olması ölçeklerin örneklem yeterliliği bakımından iyi durumda olduklarını göstermektedir (Field, 2009, s. 647). Ayrıca ölçeklerin tüm maddelerinin faktör yüklerinin 0.40 düzeyinin üzerinde olduğu ve tüm ölçeklerde maddelerin aslına uygun bir şekilde alt boyutlara dağıldığı görülmektedir (Hair Jr, Black, Babin ve

Anderson, 2014, s. 115). Bu bulgular tüm ölçeklerin faktör yapılarının aslına uygun dağıldığını ve yapı geçerliliklerinin olduğunu kanıtlamaktadır.

Tablo 2. Normal dağılım tablosu

Değişkenler	Çarpıklık değeri	Basıklık Değeri
5 Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği	-0,004	0,166
Gençlik Liderlik Ölçeği	-0,550	0,009

Verilerin normal dağılıma uygunluğuna bakmak için normallik varsayımının sağlanması gerekmektedir. Sosyal bilimlerde çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,50 ile +1,50 değerleri arasında olması normallik varsayımının sağlandığını göstermektedir (Tabachnick & Fidell, 2013). Yapılan test sonucunda çarpıklık basıklık değerlerine bakıldığında, örneklemin normal dağıldığı görülmektedir ($p < 0.05$).

5. Bulgular

5.1. Frekans Analizi

Tablo 3. Katılımcıların demografik özellikleri (n: 405)

Demografik Özellikler	Sayı (n)	Yüzde %
Yaş	18-20 yaş	217 %53,6
	21-48 yaş	188 %46,4
Cinsiyet	Kadın	322 %79,5
	Erkek	83 %20,5
Mezun olunan lise	Temel lise/meslek lisesi	64 %15,8
	Anadolu lisesi	166 %41,0
	Sağlık meslek lisesi	132 %32,6
	İmam hatip lisesi	43 %10,6
Okunan bölüm	Tıbbi dokümantasyon	102 %25,2
	Optisyenlik	87 %21,5
	Tıbbi laboratuvar	111 %27,4
	Yaşlı bakımı	105 %25,9
Sınıf	1.sınıf	189 %46,7
	2.sınıf	216 %53,3
Bölüme isteyerek gelme	Evet	282 %69,6
	Hayır	123 %30,4
Bölümün kişiliğe uygun olması	Evet	248 %61,2
	Hayır	41 %10,1
	Kararsızım	116 %28,6
Arkadaş ilişkileri	İyi	296 %73,1
	Orta	103 %25,4
	Kötü	6 %1,5
Aile içi ilişkiler	İyi	283 %69,9
	Orta	103 %25,4
	Kötü	19 %4,7
Aile tipi	Çekirdek aile	289 %71,4
	Geniş aile	93 %23,0
	Parçalanmış aile	23 %5,7
Anne yaklaşımı	Demokratik	299 %73,8
	Demokratik değil	116 %26,2
Baba yaklaşımı	Demokratik	289 %71,4
	Demokratik değil	106 %28,6

Katılımcıların %79,5’u kadın olup, %53,6’sı 18-20 yaş arasındadır. Katılımcıların %69,6’sı bölüme isteyerek gelmiş ve %61,2’si okuduğu bölümün kişiliğine uygun olduğunu belirtmiştir.

5.2. Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Alt Ölçeklerin Puan Toplamları

Tablo 4. Beş faktör kişilik özellikleri ölçek ve alt ölçeklerin puan toplamları

Ölçek	X ±SS	Min, Max
5 Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği	154,20±12,96	115-192
Dışadönüklük Alt Ölçeği	28,45±3,31	19-39
Uyumluluk Alt Ölçeği	34,04±3,33	23-45
Sorumluluk Alt Ölçeği	30,02±3,83	20-42
Nevrotizm Alt Ölçeği	26,62±2,61	19-35
Gelişime Açıklık Alt Ölçeği	35,05±4,37	21-48

5 Faktör kişilik özellikleri ölçeğinin dışadönüklük alt ölçeği puanı 28,45±3,31, uyumluluk alt ölçeği puanı 34,04±3,33, sorumluluk alt ölçeği puanı 30,02±3,83, nevroizm alt ölçeği puanı 26,62±2,61 ve gelişime açıklık alt ölçeği puanı 35,05±4,37’dir. Her bir boyutta yer alan puanların yüksek olması bu boyuttaki kişilik özelliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bulguya dayanarak katılımcıların gelişime açık olma ve uyumluluk kişilik özelliklerinin yüksek olduğu ve en düşük puan alınan nevroizm konusunda sıkıntı yaşadığı söylenebilmektedir.

5.3. Gençlik Liderlik Ölçeği ve Alt Ölçekler Puan Ortalamaları

Tablo 5. Gençlik liderlik özellikleri ölçeği ve alt ölçeklerinin puan ortalamaları

Ölçek	Ortalama±SS	Min, Max
Gençlik Liderlik Özellikleri Ölçeği	28,25±3,80	14,23-35
Mücadele İsteği ve Hedef Koyma Alt Ölçeği	3,83±0,75	1,57-5
İletişim Kurabilme Alt Ölçeği	3,69±0,74	1,57-5
Grup Becerileri Alt Ölçeği	4,07±0,68	1,71-5
Güven Duyma ve Güvenilir Olma Alt Ölçeği	4,28±0,56	1,67-5
Karar Verme Alt Ölçeği	4,14±0,72	1,25-5
Problem Çözme Alt Ölçeği	4,13±0,69	1,25-5
Mesuliyet ve Sorumluluk Alt Ölçeği	4,08±0,67	2-5

Gençlik liderlik ölçeği mücadele isteği ve hedef koyma alt ölçeği puan ortalaması 3,83±0,75, iletişim kurabilme alt ölçeği puan ortalaması 3,69±0,74, grup becerileri alt ölçeği puan ortalaması 4,07±0,68, güven duyma ve güvenilir olma alt ölçeği puan ortalaması 4,28±0,56, karar verme alt ölçeği 4,14±0,72, problem çözme alt ölçeği 4,13±0,69 ve mesuliyet ve sorumluluk alt ölçeği 4,08±0,67’dir. Gençlik liderlik ölçeğinin puanlanması; hiçbiri (1,00-1,80), nadiren (1,81-2,60), ara sıra (2,61-3,40), sıklıkla (3,41-4,20), her zaman (4,21-5,00) şeklinde değerlendirilmekte olup bu bulguya dayanarak, katılımcıların güven duyma ve güvenilir olma konusunda oldukça başarılı oldukları, sorumluluk, problem çözme ve grup becerileri, mücadele isteği ve hedef koyma ve iletişim kurabilme konusunda kısmen başarılı oldukları söylenebilmektedir. Ayrıca katılımcıların gençlik liderlik ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 28,25±3,80’tir. Bu bulgulara göre; katılımcıların gençlik liderlik özelliklerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

5.4. Katılımcıların 5 Faktör Kişilik Özellikleri ve Gençlik Liderlik Puan Ortalamalarını Etkileyen Faktörler

Tablo 6. Katılımcıların 5 faktör kişilik özellikleri ve gençlik liderlik puan ortalamalarını etkileyen faktörler

Değişkenler	5 Faktör Kişilik Özellikleri Ölçeği		Gençlik Liderlik Ölçeği		
	X	SS	X	SS	
Yaş	18-20 yaş	154,29	13,16	28,37	3,63
	21-48 yaş	154,10	12,77	28,10	3,99
	Z*	0,004		1,132	
	p	0,881		0,483	
Cinsiyet	Kadın	154,65	12,71	28,41	3,59
	Erkek	152,48	13,84	27,61	4,48
	Z*	1,153		5,858	
	p	0,284		0,089	
Mezun Olunan Lise	Temel lise/meslek lisesi	156,79/154,75	12,41/12,33	28,68	3,94
	Anadolu lisesi	152,96	13,87	28,50	3,56
	Sağlık meslek lisesi	152,04	12,92	27,89	4,06
	İmam hatip lisesi	154,20	12,96	28,02	3,69
	X ² *	1,759		0,756	
p	0,154		0,519		
Okunan Bölüm	Tıbbi dokümantasyon	153,96	13,25	28,70	3,35
	Tıbbi laboratuvar	153,20	13,33	28,14	3,63
	Yaşlı bakımı	154,98	12,49	28,25	3,85
	Optisyenlik	154,74	12,91	27,89	4,27
	X ² *	0,402		0,828	
p	0,752		0,479		
Sınıf	1.sınıf	153,96	12,76	28,15	3,73
	2.sınıf	154,42	13,17	28,33	3,86
	Z*	0,534		0,010	
	p	0,721		0,648	
Bölüme isteyerek gelme	Evet	155,80	11,85	28,68	3,59
	Hayır	150,55	14,62	27,24	4,07
	Z*	4,828		3,909	
	p	0,000		0,000	
Bölümün kişiliğe uygun olması	Evet	156,52	11,77	29,94	3,44
	Hayır	149,58	14,12	26,99	4,11
	Kararsızım	150,89	13,90	27,20	4,09
	X ² *	10,846		11,228	
	p	0,000		0,000	
Arkadaş ilişkileri	İyi	156,16	12,38	29,01	3,40
	Orta	149,12	12,32	26,22	3,93
	Kötü	145,16	24,15	25,51	6,34
	X ² *	13,515		24,586	
	p	0,000		0,000	
Aile içi ilişkiler	İyi	155,37	12,33	28,83	3,48
	Orta	151,27	12,99	26,75	3,99
	Kötü	152,84	19,01	27,63	5,02
	X ² *	3,940		12,158	
	p	0,020		0,000	
Aile tipi	Çekirdek	154,52	12,35	28,41	3,63
	Geniş	154,95	14,45	28,37	4,17
	Parçalanmış	147,26	12,71	25,72	3,58
	X ² *	3,585		5,492	
	p	0,029		0,004	
Anne yaklaşımı	Demokratik	154,51	12,54	28,56	3,72
	Demokratik değil	153,34	14,11	27,36	3,90
	Z*	2,604		0,765	
	p	0,427		0,005	
Baba yaklaşımı	Demokratik	154,62	12,42	28,51	3,73
	Demokratik değil	153,16	14,24	27,60	3,91
	Z*	5,917		1,620	
	p	0,304		0,030	

5 faktör kişilik özellikleri ölçek puanlarını (Tablo 6), demografik değişkenlerden bölüme isteyerek gelme, bölümün kişiliğe uygun olup olmaması, arkadaş ilişkileri, aile içi ilişkiler ve aile tipi durumunun etki ettiği belirlenmiştir ($p<0,05$). Gençlik liderlik özelliklerini ise bölüme isteyerek gelme, bölümün kişiliğe uygun olup olmaması, arkadaş ilişkileri, aile ilişkileri, aile tipi, anne yaklaşımı ve baba yaklaşımı demografik değişkenlerinin etkilediği belirlenmiştir ($p<0,05$).

5.5. Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile Gençlik Liderlik Korelasyon Analizi

Beş Faktör kişilik özellikleri ölçeği ve alt ölçekleri ile gençlik liderlik ölçeği ve alt ölçekleri arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan korelasyon analizi Tablo 7’de gösterilmektedir (0,01 anlamlılık düzeyinde).

Tablo 7. Korelasyon analizi

Ölçek ve Alt Ölçekler		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.5 faktör kişilik özellikleri ölçeği	r	-													
	p	-													
2.Dışadönüklük alt Ölçeği	r	0,754	-												
	p	-	-												
3.Uyumluluk alt Ölçeği	r	0,732	0,439	-											
	p	-	-	-											
4.Özdisiplin/Sorumluluk alt ölçeği	r	0,809	0,567	0,508	-										
	p	-	-	-	-										
5.Nevrotizm alt ölçeği	r	0,649	0,422	0,388	0,433	-									
	p	-	-	-	-	-									
6.Gelişime açıklık alt ölçeği	r	0,740	0,395	0,399	0,447	0,333	-								
	p	-	-	-	-	-	-								
7.Gençlik Liderlik Ölçeği	r	0,637	0,471	0,474	0,438	0,315	0,599	-							
	p	-	-	-	-	-	-	-							
8.Mücadele isteği ve hedef koyma alt ölçeği	r	0,486	0,346	0,364	0,329	0,245	0,467	0,741	-						
	p	-	-	-	-	-	-	-	-						
9.İletişim alt ölçeği	r	0,568	0,429	0,384	0,437	0,316	0,495	0,568	0,501	-					
	p	-	-	-	-	-	-	-	-	-					
10.Grup becerileri alt ölçeği	r	0,575	0,398	0,311	0,398	0,311	0,512	0,865	0,577	0,669	-				
	p	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
11.Güven duyma ve güvenilir olma alt ölçeği	r	0,471	0,376	0,372	0,304	0,278	0,396	0,727	0,385	0,459	0,641	-			
	p	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
12.Karar verme alt ölçeği	r	0,476	0,329	0,337	0,148	0,342	0,499	0,842	0,535	0,521	0,678	0,566	-		
	p	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
13.Problem çözme alt ölçeği	r	0,466	0,305	0,364	0,334	0,178	0,474	0,812	0,491	0,497	0,630	0,510	0,768	-	
	p	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
14.Mesuliyet ve sorumluluk alt ölçeği	r	0,451	0,382	0,439	0,250	0,228	0,250	0,751	0,520	0,429	0,565	0,532	0,545	0,554	-
	p	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Korelasyon analizine göre beş faktör kişilik özelliklerinin tamamının (dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevroitiklik ve gelişime açıklık), gençlik liderlik ile pozitif yönde ve anlamlı ilişkisi bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya dayanarak H8 kabul edilmiştir. Gençlik liderlik ile en yüksek ilişkiye sahip beş faktör kişilik özelliği 0,599 katsayısıyla gelişime açıklık olurken, en zayıf ilişkiye sahip kişilik özelliği ise 0,315 katsayısıyla nevroitiklik olarak ölçülmüştür. Buna ek olarak, 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik ölçeği alt boyutları ile ilişkisi de göz önünde bulundurulmalıdır. Gençlik liderlik özelliklerinin tamamının (hedef koyma, iletişim, grup becerileri, güven, karar verme, problem çözüme ve mesuliyet/sorumluluk), 5 faktör kişilik özellikleri ile pozitif yönde ve anlamlı ilişkisinin bulunduğu anlaşılmıştır. 5 faktör kişilik özellikleri ile en yüksek ilişkiye sahip gençlik liderlik özelliği 0,565 katsayısıyla grup becerileri olurken, en zayıf ilişkiye sahip gençlik liderlik özelliği 0,451 katsayısıyla mesuliyet/sorumluluk olarak ölçülmüştür.

5 Faktör kişilik özelliklerinin, gençlik liderliğe etkisinin belirlenmesi için çoklu regresyon analizi yapılması gerekmektedir. Verilerin çoklu regresyon analizi ile analiz edilebilmesi için gerekli koşullardan birisi, bağımsız değişkenler ile bağımlı değişken arasında doğrusal ilişkinin bulunmasıdır. Tablo 7 bu ilişkiyi doğrulamaktadır. Çoklu regresyon analizinin diğer koşulu, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağıntının bulunmaması olup; bunu ortaya koyabilmek için, bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon değerlerinin incelenmesi ve incelenen değerlerin 0,80 değerinden yüksek olmaması gerekmektedir.

Tablo 8. Modellerin değişkenleri arasındaki ilişkiler

Bağımsız Değişkenler		1	2	3	4	5
1. Dışadönüklük	r	1				
	p					
2. Uyumluluk	r	0,439**	1			
	p					
3. Özdisiplin	r	0,567**	0,508**	1		
	p					
4. Nevrotiklik	r	0,422**	0,388**	0,433**	1	
	p					
5. Gelişime Açıklık	r	0,395**	0,399**	0,447**	0,333*	1
	p					

Bu araştırmanın bağımsız değişkenleri arasındaki korelasyon değerlerine bakıldığında $p < 0,01$ anlamlılık düzeyi için korelasyon değerleri 0,80 değerinin altındadır. Bu durum bağımsız değişkenler arasında çoklu bağıntının olmadığını göstermektedir. (Tablo 8). Diğer bir koşul ise VIF değerlerinin 10 un altında olmasıdır.

5.6. Çoklu Regresyon Analizi

Tablo 9. 5 faktör kişilik özellikleri alt boyutları açısından gençlik liderliğe ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize edilmiş β	T değeri	Sig.	Tolerans	VIF
Dışadönüklük	0,224	0,054	0,195	4,137	0,000*	0,611	1,636
Uyumluluk	0,230	0,052	0,202	4,463	0,000*	0,667	1,500
Öz Disiplin	0,036	0,049	0,036	0,734	0,464	0,551	1,813
Nevrotizm	-0,005	0,063	-0,003	-0,077	0,939	0,735	1,360
Gelişime Açıklık	0,370	0,037	0,426	9,901	0,000*	0,735	1,361
F değişkeni	67,261						
Düzeltilmiş R2	0,451						
R2	0,457						
Standart tahmin hatası	2,81905						
Durbin Watson	2,119						
Anlamlılık düzeyi	0,000**						
Bağımlı değişken	Gençlik liderlik						

** $p < 0,05$; * $p < 0,01$

Tablo 9'a göre çoklu regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, modelin bir bütün olarak anlamlı olduğu söylenebilir ($R^2=0,457$; $F=67,261$); $p<0,01$). Bu bağlamda gençlik liderlik değişkenine ilişkin toplam varyansın (değişimin) %45,7'sinin 5 faktör kişilik özelliklerinin boyutları ile açıklandığı söylenebilir. Yani ankete katılanların taşıdıkları gençlik liderlik özelliklerinin, 5 faktör kişilik özelliklerinin anlamlı ve pozitif bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla H1 hipotezi desteklenmiştir. Dışadönüklük kişilik özelliği ($\beta=0,195$; $p=0,000$) boyutunun gençlik liderlik değişkenini pozitif yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda H1a hipotezi de desteklenmektedir. Uyumluluk kişilik özelliği ($\beta=0,202$; $p=0,000$) boyutunun gençlik liderlik değişkenini pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla H1b hipotezi de desteklenmektedir. Ayrıca gelişime açıklık kişilik özelliği ($\beta=0,426$; $p=0,000$) boyutunun gençlik liderlik değişkenini pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla H1e hipotezi de desteklenmektedir. Öz disiplin/sorumluluk ve nevrozizm boyutlarının ise gençlik liderlik üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla H1c ve H1d hipotezlerinin desteklenmediği anlaşılmıştır.

5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik üzerindeki etkisini incelemek için yapılan çoklu regresyon analizi bulguları incelendiğinde modeldeki VIF değerleri 1,360-1,813 arasındadır. Bu değerler en yüksek sınır olarak kabul edilen 10'dan çok düşüktür ve en küçük tolerans değeri ise 0,551 olup en düşük sınır olarak kabul edilen 0,10 değerinden yüksektir (Kaplan ve Göker, 2017, s. 557).

Ayrıca, bir de bağımsız değişkenler olan gençlik liderliğin mücadele isteği ve hedef koyma, iletişim, grup becerileri, güven duyma ve güvenilir olma, karar verme, problem çözme ve mesuliyet ve sorumluluk değişkenlerinin, bağımlı değişken olan algılanan 5 faktör kişilik özellikleri üzerindeki etkisini, diğer bir ifadeyle bağımsız değişkenin boyutları ile bağımlı değişken arasındaki etkileşimi ortaya çıkarmak için çoklu regresyon analizi yapılmıştır.

Tablo 10. Gençlik liderlik özellikleri alt boyutları açısından 5 faktör kişilik özelliklerine ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Standardize Edilmemiş β	Standart Hata	Standardize edilmiş β	T değeri	Sig.	Tolerans	VIF
Mücadele isteği ve hedef koyma	2,562	0,864	0,148	2,967	0,003*	0,572	1,747
İletişim	4,874	0,908	0,279	5,365	0,000*	0,527	1,899
Grup becerileri	2,779	1,267	0,146	2,193	0,029*	0,323	3,091
Güven duyma ve güvenilir olma	2,848	1,188	0,125	2,396	0,017*	0,525	1,905
Karar verme	-0,157	1,177	-0,009	-0,133	0,894	0,329	3,036
Problem çözme	1,208	1,154	0,065	1,047	0,296	0,372	2,690
Mesuliyet ve sorumluluk	1,404	0,976	0,074	1,493	0,151	0,546	1,831
F değişkeni	43,270						
Düzeltilmiş R ²	0,423						
R ²	0,433						
Standart tahmin hatası	9,85307						
Durbin Watson	2,159						
Anlamlılık düzeyi	0,000**						
Bağımlı değişken	5 faktör kişilik özellikleri						

** $p<0,05$; * $p<0,01$

Tablo 10'a göre çoklu regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında modelin bir bütün olarak anlamlı olduğu ifade edilebilir ($R^2=0,433$; $F=43,270$); $p<0,01$). Bu bağlamda 5 faktör kişilik özellikleri değişkenine ilişkin toplam varyansın (değişimin) %43,3'ünün gençlik liderlik özelliklerinin boyutları ile açıklandığı ifade edilebilir. Yani ankete katılanların taşıdıkları 5 faktör kişilik özelliklerinin, gençlik liderlik özelliklerinin anlamlı ve pozitif bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Mücadele isteği ve hedef koyma gençlik liderlik özelliği ($\beta=0,148$; $p=0,003$) boyutunun 5 faktör kişilik özellikleri değişkenini pozitif yönde etkilediği

görülmektedir. Bu bağlamda H2 hipotezi desteklenmektedir. İletişim gençlik liderlik özelliği ($\beta=0,279$; $p=0,000$) boyutunun 5 faktör kişilik özellikleri değişkenini pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla H3 hipotezinin de desteklenmediği anlaşılmıştır. Grup becerileri kişilik özelliği ($\beta=0,146$; $p=0,029$) boyutunun 5 faktör kişilik özellikleri değişkenini pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla H4 hipotezi desteklenmektedir. Ayrıca güven duyma ve güvenilir olma gençlik liderlik özelliği ($\beta= 0,125$; $p=0,017$) boyutunun da 5 faktör kişilik özellikleri değişkenini pozitif yönde etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla H5 hipotezinin de desteklenmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Karar verme, problem çözme ve mesuliyet ve sorumluluk boyutlarının ise 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya konmuştur. Dolayısıyla H6, H7 ve H8 hipotezlerinin desteklenmediği görülmüştür.

Gençlik liderlik özelliklerinin 5 faktör kişilik özellikleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi bulguları incelendiğinde modeldeki VIF değerleri 1,747-3,091 arasındadır. Bu değerler en yüksek sınır olarak kabul edilen 10'dan çok düşüktür ve en küçük tolerans değeri ise 0,323 olup en düşük sınır olarak kabul edilen 0,10 değerinden yüksektir (Kaplan ve Göker, 2017, 558).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özelliklerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, üniversite öğrencilerinin 5 faktör kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi bulunmaktadır. Alt boyutlar incelendiğinde ise üniversite öğrencilerinin dışadönüklük, uyumluluk ve gelişime açıklık kişilik özelliklerinin gençlik liderlik özellikleri üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan diğer bir bulguya göre ise üniversite öğrencilerinin mücadele isteği ve hedef koyma, grup becerileri ve güven duyma ve güvenilir olma gençlik liderlik özellikleri ile 5 faktör kişilik özellikleri arasında anlamlı ve pozitif bir etkisi söz konusudur. Bu bulgulara dayanarak H1, H1a, H1b, H1e, H2, H3, H4 ve H5 hipotezlerinin desteklendiği sonuçları elde edilmiştir.

Yapılan karşılaştırma sonuçlarına göre, bölüme isteyerek gelme, bölümün kişiliğe uygun olup olmaması, arkadaş ilişkileri, aile içi ilişkiler ve aile tipi durumunun 5 faktör kişilik özellikleri ölçek puanlarını etkilediği belirlenmiştir. Bölüme isteyerek gelenlerin gelmeyenlere göre, bölümün kişiliğine uygun olduğunu belirtenlerin uygun olmadığını belirtenlere ve kararsız olduğunu belirtenlere göre 5 faktör kişilik özellikleri puan ortalaması daha yüksektir. Ayrıca aile ilişkilerinin iyi olduğunu belirtenlerin orta düzeyde olduğunu belirtenlere göre ve aile tipi geniş olanların parçalanmış olanlara göre ve çekirdek aile tipine mensup olanların parçalanmış olanlara göre 5 faktör kişilik özellikleri ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları daha yüksektir. Ayrıca bölüme isteyerek gelme, bölümün kişiliğe uygun olup olmaması, arkadaş ilişkileri, aile ilişkileri, aile tipi, anne yaklaşımı ve baba yaklaşımı demografik değişkenlerinin, gençlik liderlik özellikleri ölçek puanlarını etkilediği belirlenmiştir. Bölüme isteyerek gelenlerin gelmeyenlere göre, bölümün kişiliğine uygun olduğunu belirtenlerin uygun olmadığını belirtenlere, bölümün kişiliğine uygun olduğunu belirtenlerin uygun olmadığını belirtenlere ve kararsız olduğunu belirtenlere göre gençlik liderlik ölçeğinden aldıkları puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, arkadaş ilişkileri ve aile içi ilişkileri iyi olanların orta düzeyde olanlara göre ve aile tipi çekirdek aile ve geniş aile olanların parçalanmış olanlara göre gençlik liderlik puan ortalamaları daha yüksektir. Sonuç olarak demografik değişkenlerin, 5 faktör kişilik özellikleri ve gençlik liderlik ölçek puanlarını etkilediği belirlenmiştir.

Ojedokun (2018)'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmanın sonuçları, araştırmamızdan farklı olarak yaş ve cinsiyetin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Işık ve Cengiz'in (2018)'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları bir başka çalışmanın sonuçları, araştırmamıza benzer olarak cinsiyetin 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ancak yaş değişkeninin araştırmamızdan farklı olarak 5 faktör kişilik özellikleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık gösterdiğini sonucuna varmıştır. Akkaya ve Dost (2021)'un yine üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmada, araştırmamıza benzer olarak, cinsiyet ve sınıf değişkenleri ile 5 faktör kişilik özellikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Saylık ve Anık'ın (2021) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmadan elde edilen bulgulara göre, araştırmamıza benzer olarak cinsiyet değişkeninin gençlik liderlik ve alt boyutları üzerinde etkili olmadığı ve araştırmamıza benzer olarak yaş değişkeninin gençlik liderlik ve alt boyutları üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmamızdan farklı olarak, Çelebi ve Parlar'ın (2017), Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki gençlik liderleri üzerinde yaptıkları çalışmadan elde edilen bulgular cinsiyet değişkeninin gençlik liderlik üzerinde etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmamızda katılımcıların gençlik liderlik özellikleri ortalama puanlarına göre yüksek düzeyde gençlik liderlik özelliği taşıdığı görülmüştür. Çelebi ve Parlar (2017) ve Tokmak'ın (2020) çalışmalarında araştırmamızdan farklı olarak gençlik liderlik özellikleri orta düzeyde bulunmuştur.

Uçkun, Burcu ve Uçkun'un (2018) çalışmasından elde edilen bulgular, araştırmamıza benzer olarak, beş faktör kişilik özellikleri ile gençlik liderlik özellikleri arasında, istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu ortaya koymakta olup, gençlik liderlik özelliklerini oluşturan mücadele isteği ve hedef koyma, iletişim kurabilme, grup becerileri, güven duyma ve güvenilir olma, karar verme becerileri, problem çözme becerileri ve sorumluluk alt boyutları ile beş faktör kişilik özellikleri arasında da istatistikî açıdan anlamlı ilişkiler bulunduğu sonucunu vermektedir.

Çalışma sırasında literatürde gençlik liderlik özellikleri üzerine çalışmalara az sayıda rastlanmış olmakla beraber beş faktör kişilik özellikleri ile gençlik liderlik ilişkisinin incelendiği çalışma sayısı oldukça sınırlıdır. Bu bağlamda çalışmanın literatüre katkı sağlayabileceği umulmaktadır. Araştırmamızın örneklemeden daha geniş örneklem ele alınarak başka çalışmalar yapılması faydalı olacaktır. Araştırmamız ön lisans öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiş olup, lisans öğrencileri üzerinde ya da lisans ve önlisans öğrencileri birlikte ele alınarak karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir. Ayrıca gençlik liderlik özellikleri ile diğer kişilik türleri birlikte ele alınarak çalışmalar yapılması da faydalı olabilir.

Kaynakça

- Akkaya, M. ve Dost, T. M., (2021). Üniversite öğrencilerinin güvengenlik düzeylerinin benlik kurgusu ve beş faktör kişilik özelliklerine göre incelenmesi. *Kastamonu Education Journal*, 29(2), 480-489.
- Allport, G. W. (1937). *Personality: A psychological interpretation*. Holt Publishing.
- Allport, G. W. ve Odbert, H. S. (1936). Trait-names: A psycho-lexical study. *Psychological Monographs*, 47, 1, Whole No. 211.
- Barnard, C. I. (1948). *Organization and management: Selected papers*, Harvard University Press.
- Bass, B. M. (1960). *Leadership, psychology and organizational behavior*, Harper and Row.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17. Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- Cansoy, R ve Turan, S. (2016). Gençlik liderlik özellikleri ölçeği: Güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 1(1), 19-29.
- Cansoy, R. (2015). *Türkiye'de ortaöğretim okullarındaki öğrencilerin gençlik liderlik özelliklerinin incelenmesi* [Doktora tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.

- Cansoy, R. (2017). Üniversite öğrencilerine yönelik liderlik becerileri geliştirme programının etkililiği. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(3), 65-87.
- Chen, L. S. (2008). Rapid communication subjective well-being: evidence from the different personality traits of online game teenager players. *Cyberpsychology ve Behavior*, 11(5), 579-581.
- Chew, P. H. K.ve Dillon, B, D. (2014). Statistics anxiety and the big five personality factors. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 112, 1177-1186.
- Cooley, C.H. (1922). *Human nature and the social order*. New York: Scribners.
- Costa, P. T., Busch, C. M., Zonderman, A. B. ve McCrae, R. R. (1986). Correlations of MMPI factor scales with measures of the five factor model of personality. *Journal of Personality Assessment*, 50(4), 640-650.
- Costa, P.T., McCrae, R. R. ve Dye, D. A. (1991). Facet scales for agreeableness and conscientiousness; a revision of the neo personality inventory. *Personality and Individual Differences*, 12(9), 887-898.
- Çelebi, M. ve Parlar, M. F. (2017). Gençlik liderlerinin liderlik davranışları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(61), 418-432.
- Day, D. (2000). Leadership development: A review in context. *Leadership Quarterly*, 11(4), 581-613.
- Doğan, T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Drum, J.(1988). *Youth leadership. Insights into issues in education*.
- Ewen, R. B. (2010). *An introduction to theories of personality*. Londra: Psychology Press.
- Forrester, R. W., Tashchian, A. & Shore, H, T. (2016). Relationship between personality and behavioral intention in student teams. *American Journal of Business Education*, 9(3), 113-118.
- Goldberg, L. R. (1990). An alternative" description of personality": The big-five factor structure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216-1229.
- Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48, 26-34.
- Gupta, N. & Gupta, K. A. (2020). Big five personality traits and their impact on job performance of managers in FMCG sector. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*, 8(5), 3104-3109.
- Hair Jr , J. F., Black, W., Babin , B. J., ve Anderson, R. (2014). *Multivariate data analysis* (Seventh Edition). Harlow: Pearson Education Limited.
- Hammond, M. S. (2001). The use of the five-factor model of personality as a therapeutic tool in career counseling. *Journal of Career Development*, 27(3), 153-165.
- Haydaroğlu, S. (2020). *Beş faktör kişilik özelliklerinin örgütsel muhalefete etkisi ve lider-üye etkileşiminin düzenleyici rolü: beyaz yakalı çalışanlar üzerinde bir araştırma*. [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Heifetz, R. (2006). *Foreword. New directions for youth development*, 2006(109), 1-2.
- Işık, U. ve Cengiz, R. (2018). The relationship between humor styles and five factor personality traits of physical education and sports students. *Universal Journal of Educational Research*, 6(8): 1811-1818.

- Jia, H. H. (2008). Relationships Between The Big Five Personality Dimensions and Cyberloafing Behavior. [Doctoral Dissertation, Southern Illinois University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Jirjahn, U. ve Ottenbacher, M. (2020). Big five personality traits and sex. Iza Dp, Discussion Paper, 13894, 1-63.
- John, O. P. ve Srivastava, S. (1999). *The big five trait taxonomy: History, measurement, and theoretical perspectives*. Pervin & O. P. John (Eds.), *Handbook of personality: Theory and Research* (102–138). Los Angeles: Guilford Press.
- John, O. P., Donahue, E. M., ve Kentle, R. L. (1991). *Big Five Inventory (BFI)* [Database record]. APA PsycTests.
- Johnson, J. A., ve Ostendorf, F. (1993). Clarification of the five-factor model with the Abridged Big Five Dimensional Circumplex. *Journal of personality and social psychology*, 65(3), 563.
- Johnson, N. ve Arunachalam, N. (2013). Personality pattern and leadership styles of youth. *International Multidisciplinary Peer Reviewed Journal*, 2(5), 67-74.
- Judge, A., T. ve Bono, E. J. (2000). Five-factor model of personality and transformational leadership. *Journal of Applied Psychology*, 85(5), 751-765.
- Judge, T. A., Bono, J. E., Ilies, R. ve Gerhardt, M. W. (2002). Personality and leadership: A qualitative and quantitative review. *Journal of Applied Psychology*, 87(4), 765-780.
- Jusuf, H. (2018). Understanding personality. *Journal al-Lisan*, 3(1), 45-59.
- Kaplan, M. & Göker, H. (2017). Duygusal zekanın iç girişimcilik performansı üzerindeki etkisi. *Third Sector Social Economic Review*, 52rd Special edition, s. 555-571.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kurtuluş, E. B., Katrinli, Ş. ve Katrinli, A. (2019). The influence of personality traits on effective leadership: the role of dopamine. *İşletme Fakültesi Dergisi*, 20(1), 65-93.
- MacNeil, C. A. (2006). Bridging generations: Applying “adult” leadership theories to youth leadership development. *New Directions for Youth Development*, 2006(109), 27-43.
- McCrae, R. R. (2018). *Defining traits*. In V. Zeigler-Hill & T. K. Shackelford (Eds.), *The SAGE handbook of personality and individual differences*, 3-22, Sage Publications.
- McCrae, R. R. ve Costa, P. T. (1985). Updating norman's" adequacy taxonomy": Intelligence and personality dimensions in natural language and in questionnaires. *Journal of personality and social psychology*, 49(3), 710.
- McCrae, R. R. ve Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81–90.
- McCrae, R. R. ve Costa, P. T. (2003). *Personality in adulthood: A five-factor theory perspective*. New York: Guilford Press.
- McCrae, R. R. ve John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175-215.
- McElravy, J. L., ve Hastings, J. L. (2014). Profiling the youth leader: Personality and emotional intelligence trends and their relationship to leadership skills. *Journal of Agricultural Education*, 55(1), 134-151.
- Moody, M. C. (2007). Adaptive behavior in intercultural environments: The relationship between cultural intelligence factors and big five personality traits. [Doctoral dissertation, George Washington University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.

- Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66(6), 574-583.
- Ojedokun, O. (2018). Associations of the five-factor personality traits with environmental citizenship behavior of youth in a Nigerian university community. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 29(6), 1135-1155.
- Özkalp, E. ve Kırel, Ç. (2013). *Örgütsel davranış*. (Altıncı Baskı), Bursa: Ekin Yayınları.
- Parks-Leduc, L., Feldman, G. ve Bardi, A. (2015). Personality traits and personal values: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 19(1), 3-29.
- Pfeiffer, I. S. ve Wechiler, M. S. (2013). Youth leadership: A proposal for identifying and developing creativity and giftedness. *Estudos de Psicologia (Campinas)*, 30(2), 219-229.
- Răducan, R. ve Răducan, R. (2014). Leadership and management. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 149, 808-812.
- Saylık, A. ve Anık, S. (2021). Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *AJER- Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 245-262.
- Schermerhorn, J. J., Hunt, G. ve Osborn, R. N. (1997). *Organizational behavior*, John Wiley&Sons.Inc.
- Somer, O. (1998). Türkçede kişilik özelliklerini tanımlayan sıfatların yapısı ve beş faktör modeli. *Türk Psikoloji Dergisi*, 13(42), 17-32.
- Somer, O., Korkmaz, M. ve Tatar, A. (2002). Beş faktör kişilik envanteri'nin geliştirilmesi-I: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 21-33.
- Surji, K. (2015). Understanding leadership and factors that influence leaders' effectiveness. *European Journal of Business and Management*, 7(33), 154-167.
- Sümer, N. & Sümer, H. C. (2005). *Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği* (Yayınlanmamış çalışma).
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Londra: Pearson.
- Tatlıhoğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin beş faktör kişilik kuramı'na göre kişilik özellikleri alt boyutlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 939-971.
- Tekin, A., Ö., Turan, N. S., Özmen, M., Turhan, A. A. & Kökçü, A. (2012). Beş faktör kişilik özellikleri ve örgütsel çatışma yönetimi arasındaki ilişkiler: Ankara'daki beş yıldızlı otel işletmeleri üzerine bir uygulama. *Journal of Yasar University*, 27(7), 4611-4641.
- Tokmak, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin gençlik liderlik özellikleri ve özgüven düzeyleri arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma. *Business-Management Studies: An International Journal*, 8(1), 1-19.
- Uçkun, C. G., Burcu, Ü. Z. Ü. M., & Uçkun, S. (2018). *Narsist kişiliğin makyavelist davranışlara etkisi: Kocaeli Üniversitesi özel güvenlik öğrencileri örneği*. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(2), 139-154.
- Zel, U. (2006). *Kişilik ve liderlik*. İkinci Baskı, Nobel Yayınları.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir. Yazarlar etik kurul izni gerektiren çalışmalarda, izinle ilgili bilgileri (kurul adı, tarih ve sayı no) yöntem bölümünde ve ayrıca burada belirtmişlerdir.

Kurul adı: Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 2021/04

No: 18

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50

2. yazar katkı oranı : %50